

Retro is de rubriek waarin kunstenaars, vertegenwoordigd in de collectie van het Bonnefantenmuseum, op persoonlijke wijze reflecteren op werk(en) uit de museumverzameling en verbanden leggen met hun eigen werk.

■ **Retro Han van Wetering**

1351 - Charles Vos, *St. Dionysius*
 1016 - Mees J., *Portret van Michael C. Marres*, 68x55 cm, olieverf op doek en 1019 - Maxime Dastuque, *Portret van Leopold FWE van Binkhorst tot Binkhorst*, 91,8x73,1 cm, olieverf op doek
 3097 - Aad de Haas, *Kardinaal van Rossum*, 115x75 cm, olieverf op doek

138 - Jan van Steffeswert, *St. Remigius op de troon*, ca 1530-1543, Eikenhout gepolychromeerd
 754 - Romeinse kop
 24 en 25 - Habsburgers als Hertogen van Brabant, munten

■ **Han van Wetering, Sint Servaas, 1979 tot nu**

Mark Gast: atelier-opnames, 1980

Martin Hesselbein: aantekeningen, 1990

1 Citaat uit: 'het programma van de te verstrekken opdrachten van beeldende kunst aan de nieuwbouw van het politiebureau te Maastricht door de Gemeente Maastricht. Een en ander in het kader van de 1% regeling'.

1.1 Op het grootste betonnen eindgevel-vlak aan de zijde van de kruising Prins Bisschopsingel- Sint Hubertuslaan een bronzen plastiek, voorstellende St. Servaas met de sleutel (Maastrichtse burgerij), waar-boven een zwevende adelaar (politie) die de bisschop (burgerij) beschermt tegen verzengende zonnestrallen (aantasting rechtsorde): een en ander ontleent aan een legende van Henric van Veldeke.

1.2 In de scala van mogelijke uitbeeldingen van het thema, mogelijkheden van een naturalistische uitbeelding tot een abstraherende uitbeelding, dient de uitbeelding van het thema in alle verhalende onderdelen, duidelijk herkenbaar te zijn.

1.3 De wijze van bevestigen van de plastiek aan het gebouw dient te geschieden in nauw overleg met de architect.

2 Tekst van Henric van Veldeken, op een stenen plaat voor het beeld geplaatst, gedateerd 13 mei 1981:

Doen der goede Sinte Servaes
By den weghe ontslapen was
Van der locht quam eyn aer
Dien God selve sande daer
Mit breyden ghevedere

3 (foto) Wand in het atelier 'Achter de Barakken' met tekeningen van een adelaar en een mijter, twee krante-knipsels over de overleden paus Johannes Paulus I en een over de kroning van Johannes Paulus II.

4 (foto) Drie van de zes modellen in gips, karton en hout.

5 (foto) Grote versie in was, fragile en ondersteund. Later gebruikt en verdwenen bij het gieten in brons volgens het procédé 'cire perdue'. De met symboliek beladen sleutel wordt van een vissekop voorzien, zelfs in de hand van een heilig man, niet alleen een christelijk symbool.

6 Juist omdat Sint Servaas veel water door de maas heeft zien stromen, wint zijn gebaar aan ernst. De kunstenaar had de huidige rondreizende paus voor ogen.

7 Reacties uit de pers:

7.1 'Thans heeft zo ongeveer heel Maastricht gezien hoe de gemeente met gemeenschapsgeld smijt in de richting van bevooroordeelde kunstenaars. Er zou en moest één kunstenaar een 'versiering' maken voor het nieuwe politiebureau. Dat moest iets groots worden! Dat moest indrukwekkend zijn. We hebben deze praat van de 'deskundigen' geloofd. Het resultaat: 'een stuk puin', dat z.g. St. Servaas moet voorstellen. Nu kan die theorie van die kunstenaar wel juist zijn, maar hij kreeg géén opdracht het verval van wie dan ook uit te beelden. Hij moest een beeld van St. Servaas maken, ondanks dat we reeds genoeg beelden van deze heilige hebben, zelfs een duplicaat van een beeld.' (De Maaspost, mei 1981)

7.2 'Han van Wetering heeft de opdracht -door oud-gemeentesecretaris Th. Minis geformuleerd- op zijn eigen manier uitgewerkt. Wie zijn werk kent (...) herkent de taal van deze beeldhouwer. Van Wetering is in plaats van als een gehoorzaam modelleur een vrome heilige te boetsen helemaal zichzelf gebleven. (...) Zijn 'Servaas met adelaar' is geen vroom gedenkteken, maar een waarschuwing, een aanklacht. Van Wetering heeft de machtsapparaten van kerk en staat verbeeld als aangetaste structuren: de bisschopsfiguur, hooghartig tronend, is aangevreten, mummie-achtig bijna. (...) Met het sarcasme dat hem eigen is, heeft Van Wetering het

1 Han van Wetering (1948), 'Het valies, hommage aan Frans Gast', 1987, messing, brons, marmer, 80x65x42 cm, coll. Bonnefantenmuseum
2 Frans Gast (1927-1986), Portret Oscar Jespers, 1976, gips, 18x12x9 cm, nalatenschap Frans Gast
3 Frans Gast (1927-1986), Portret Michelangelo, 1976, gips 22x11x8 cm, nalatenschap Frans Gast

■ **Han van Wetering's 'Het valies, hommage aan Frans Gast, 1987'**

Martin Hesselbein

'Het valies, hommage aan Frans Gast, 1987', is het belangrijkste werk van Han van Wetering in de collectie van het Bonnefantenmuseum.

Frans Gast (1927-1986), was zowel zijn oom als zijn eerste leermeester, die hem van kindsbeen af in zijn atelier dulde en liet meehelpen.

Koppen van dieren en van mensen nemen in het oeuvre van Han van Wetering een bijzondere plaats in. Ook in dit werk is de kop van een engel weliswaar geen portret, maar wel hoofdzaak. Het bestaat voorts uit twee delen die door de handen van Frans Gast gegaan zijn. Een in messing gegoten reiskoffer, die bij zijn metamorfose verbrandde, en een stuk marmer, overblijfsel van een sculptuur, dat Han van Wetering slechts minimaal bewerkte. Hij stompte de spits af en polijste de twee zijden. Het gaat, zoals de eerste helft van de titel aangeeft, om meer dan een hommage. Een open gezicht - dat aan Orpheus doet denken, zingend of horend? - tesamen met een -de kunst symboliserend- stuk marmer als zegel op een valies. Daarmee geeft Han van Wetering uitdrukking aan zijn idee over sterven: op reis gaan. Klassiek en actueel, tijdloos.

Frans Gast heeft, toen hij tegen de vijftig liep, voor zijn leermeesters ook een gedenkteken vervaardigd, te weten voor Oscar Jespers uit Brussel, zijn leraar aan de Jan van Eyck Academie, en voor Michelangelo. De tien jaar die deze beeltenissen van 'Het Valies' scheiden zouden kunnen verdoezelen, dat hier nog eens 450 jaar kunstgeschiedenis tussen liggen. Desondanks meen ik in beider werk een eigen lijn naar Het Zuiden en Het Klassieke te ontdekken.

In zijn bijdrage aan Retro komt Han van Wetering onder andere terug op een Romeins portret, alsook op Charles Vos, een derde mentor van Frans Gast.

Ik hoor hem zeggen:
'Ik hoef niet op vakantie te gaan, in gedachten ben ik altijd onderweg'.

beeld opgebouwd. Toch is het geen spotprent geworden, maar een kritisch teken waarin het begrip macht ter discussie gesteld wordt. En dat gebeurt op een goede plek.' (Sjef Kusters in 'De Limburger', 12 mei 1981)

7.3 'In zijn toespraak -bij de onthulling van het beeld, 13 mei 1981- zette politiecommissaris N. Gijben zich af tegen de door kunstcriticus Sjef Kusters verspreide toelichting bij het beeld. (...) Volgens Kusters heeft Van Wetering Sint Servaas (...) uitgebeeld als een aanklacht tegen de wereldlijke en kerkelijke macht die aangevreten is door de tijd. (...) De 32-jarige kunstenaar zelf wilde deze symboliek van zijn beeld onderschrijven noch ontkennen. 'Daar staat het, het spreekt voor zich zelf', zei hij. Er bleken nogal wat bestuurders en commissie-leden geschokt door Kusters' versie van de legende.' (Limburgs Dagblad, 14 mei 1981)

8 Han van Wetering heeft de legende van Sint Servaas benut om een opvatting van wereldlijke en geestelijke macht uit te beelden, die bij de burgerij wel op weerstand moest stuiten. De adelaar (politie) is aangeschoten, hij vraagt zich af of zijn gehavende vedertooi wel in staat is hem te dragen. Sint Servaas (burgerdom, geestelijke macht), is een ruïne, al dood gewaand en toch nog aanwezig, als een naar lucht snakkende burger, als een vis op het droge. Getrouw aan een bijna vergeten oudeuropese traditie dicht de kunstenaar zich zelf macht toe en wordt een usurpator. Zeggingskracht buiten de ivoren toren. Een voor ieder toegankelijke boodschap of paarden voor de zwijnen geworpen?

9 Han van Wetering was in 1968, een jaar waarin hij met gekrulde tenen in zijn schoenen stond, juist 20. Dertien jaar later treedt hij met dit heilige huisjes onverwervende werk op de voorgrond. De stad Maastricht mag geprezen worden dat Van Weterings plannen verwezenlijkt konden worden. 1968 betekende een generatieconflict, in 1980 hadden de vroede vaders de moed een kunstenaar de ruimte te laten en deze zijnerzijds het karakter zijn Sint Servaas zowel onverhullend, als met liefde en ernst te behandelen. Zijn huid is noch ouder en verweerder als die van de nabije platanen, zijn hand als verkoold en daarom des te ernstiger met zijn waarschuwing: something is rotten in the state, wenn geistliche und weltliche Macht sich zusammen tun.

10 Juist de ernst is het, die de parodie in kunstzinnig evenwicht houdt. Hoewel vervaardigd voor deze omgeving, waag ik te hopen dat op een dag het origineel in een museum bewaard zal worden en bij de politie een kopie terecht komt. Maar dan los van het gebouw, op de plek die de kunstenaar wenste, op het grasveld tussen kruising en gebouw. Daar kan je rondom het luchtige tweetal lopen, gaten en doorkijkjes ontdekken en de oude in zijn blauwe ogen kijken. Om iets te verbeteren, iets in het juiste licht te plaatsen, mag het nooit te laat zijn. Zeker niet als dit licht kan onthullen dat het een meesterwerk is.